

Long live the dead!

3DE, 4DE,
5DE, & 6^{DE}
MIDDELBAAR

België — 2023
Duur: 42 min. — Gurune gesproken,
Nederlands ondertiteld
Regie: Sofie Hanegreefs &
Kris Pannecoucke

Long live the dead!

Doelgroep

3de, 4de, 5de & 6de middelbaar

Lesmap

[J'E.F.](#) maakte deze lesmap in opdracht van de Vlaamse Unesco Commissie. Er wordt in deze lesmap ingezoomd op de productie van de film, de thematiek en de verhaallijn, maar er wordt ook interessante filmtechnische duiding meegegeven. De lesmap is doorspekt met weetjes, vragen en methodieken.

Afspeellijst

Bij *Long live the dead!* is een [uitgebreide afspeellijst](#) beschikbaar op YouTube met beelden van de making of, interview- en filmfragmenten. Je kan deze fragmenten inzetten als rode draad van de filmbespreking.

Filmfiche

Synopsis	2
Technische kaart	2

Filmproductie

Geëngageerd regisseursduo	3
Onverwachte start	3
Filmen op locatie	5

Inhoudelijke info

Begrafenisrituelen wereldwijd	6
Begrafenisrituelen als levend erfgoed	7
Taboe van rouwen	8
Kologomuziek	9

Filmtechnische info

Voice-over versus interview	11
Montage	12
Naturalisme	12

Bibliografie 14

Colofon 14

Heb je een vraag of bedenking bij deze lesmap?
Stuur een mail naar info@jeugdfilm.be

Filmfiche

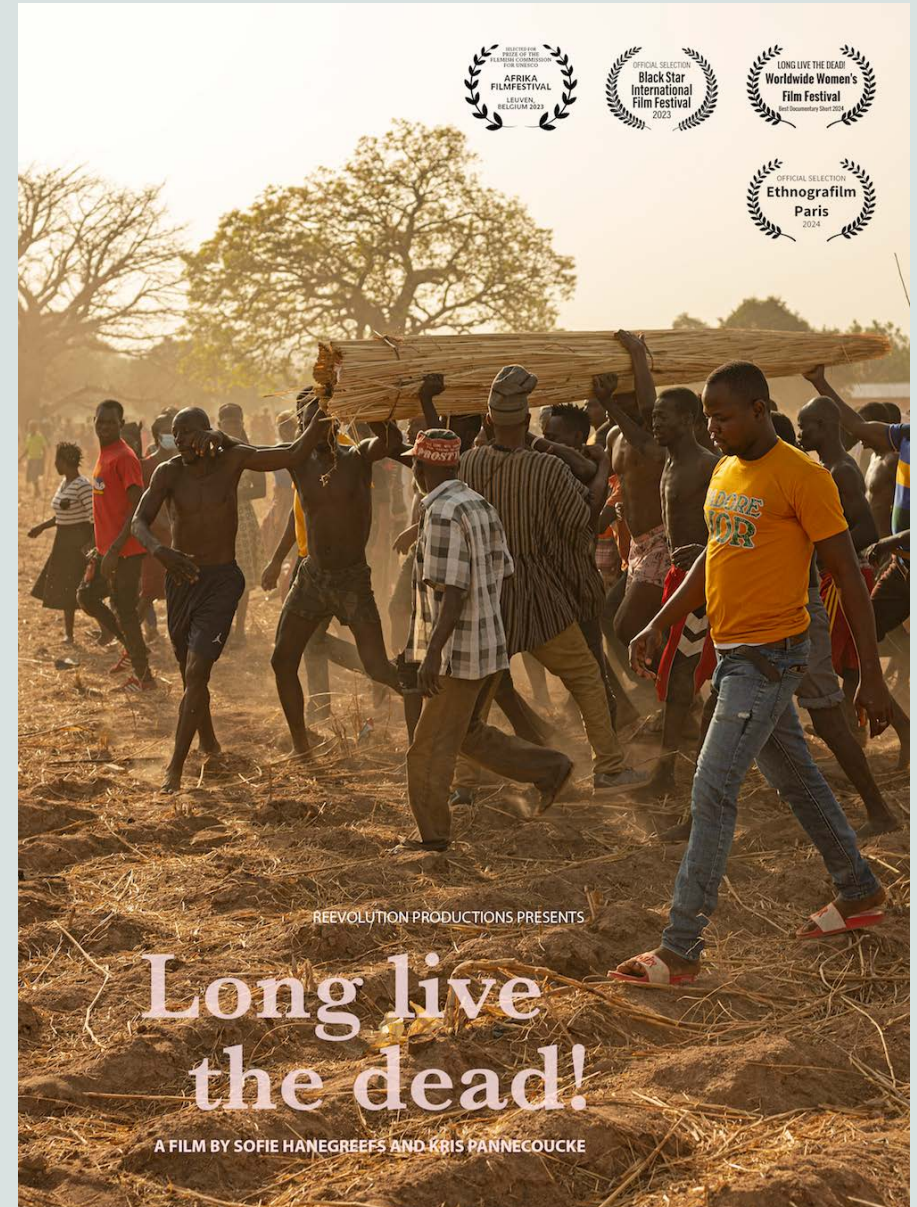
Synopsis

Voor het Frafra volk in het noorden van Ghana zijn begrafenis een gelegenheid om het leven te vieren. Troubadour Stevo Atambire is een muzikant die van begrafenis naar begrafenis trekt en muziek maakt op een traditionele Kologo gitaar. Met zijn geïmproviseerde liedjes zingt hij over het leven van de overledene en helpt hij familieleden om afscheid te nemen van hun dierbare. Het is Stevo's persoonlijke missie om zijn muziek en cultuur wereldwijd te verspreiden. De film wil deze missie kracht bijzetten door te laten zien hoe belangrijk muziek en rituelen kunnen zijn voor een gemeenschap, zowel in goede als in slechte tijden.

Technische kaart

Een film van Sofie Hanegreefs & Kris Pannecoucke
België, 2023, 42 minuten, Gurune gesproken en Nederlands ondertiteld.

Scenario Sofie Hanegreefs
Productie REEVOLUTION Productions & Laurent Ingels
Muziek Stevo Atambire
Montage Laurent Ingels
Camera Kris Pannecoucke
Distributie Bevrijdingsfilms

Geëngageerd regisseursduo

Long live the dead! (cursief) is het werk van twee gedreven makers. [Sofie Hanegreefs](#) is een Antwerpse filmmaker, kunstenaar en humanitair. Haar werk omvat documentaire films, non-profit promotiewerk en beeldende kunst. Ze is sterk betrokken bij mensenrechten, sociale, culturele en ecologische thema's en kunst. Ze gelooft dat films de kracht hebben om onze wereld en ons leven te veranderen.

Voor de realisatie van *Long live the dead!* werkte ze samen met fotograaf en cameraman [Kris Pannecoucke](#). Hij werd geboren in de Democratische Republiek Congo, waar hij regelmatig werkt en zelfs een fotoboek over maakte.

Regisseurs Sofie Hanegreefs & Kris Pannecoucke

 In deze video (Engels gesproken en ondertiteld) vertelt regisseur Sofie Hanegreefs over haar ervaring met het filmen van *Long live the dead!* in het kader van het Afrika Filmfestival.

Tip: gebruik anderstalige fragmenten in de taallessen als luisteroefening.

Onverwachte start

Regisseur Sofie Hanegreefs verloor op jonge leeftijd haar moeder en wil met haar filmwerk het taboe doorbreken dat rond de dood hangt. Via een vriendin kwam ze in contact met Stevo, de 'begrafenistroubadour' uit de documentaire. Ze wilde hem in Ghana gaan bezoeken, en dacht dat dit een research trip zou worden, zodat ze daarna aan een planning en scenario kon werken. Maar na vier weken ter plaatse hadden zij en Kris Pannecoucke al voldoende materiaal om hun film te maken. Ze sloegen dus de klassieke voorbereidingsfase over en konden meteen gaan monteren.

Sofie en Kris namen ter plaatse verschillende gesprekken met Stevo op over de betekenis en het belang van zijn cultuur. Het was ook Stevo zelf die de filmmakers uitnodigde, waardoor de film niet louter vanuit hun Westerse blik vertrok. Bovendien was Stevo's lokale sterrenstatus een vrijgeleide om intieme momenten te filmen, en om toegelaten te worden tot een gesloten gemeenschap.

 [Deze video](#) legt uit hoe je je voorbereidt op een interview.

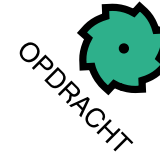
Je kan deze info goed inzetten wanneer je een documentaire wil maken over één bepaalde persoon, en die vooraf beter wil leren kennen, zoals de regisseurs van *Long live the dead!* deden met Stevo.

Vragen voor de leerlingen:

- # Wat zijn volgens de video de belangrijkste stappen bij het voorbereiden van een interview?
- # Hoe formuleer je een goede onderzoeksvraag voor een interview?
- # Waarom is het belangrijk om je goed voor te bereiden op een interview?
- # Hoe kun je ervoor zorgen dat de geïnterviewde zich op zijn gemak voelt?
- # Welke praktische tips geeft de video voor het omgaan met onverwachte antwoorden of situaties tijdens een interview?
- # Heb je zelf ooit een interview afgenomen of gegeven? Wat vond je ervan?
- # Welke van de tips vond je het meest bruikbaar en waarom?
- # Zijn de vaardigheden die de video bespreekt ook nuttig buiten interviews? Waarom wel of niet?
- # Zijn er punten in de video waar je het niet mee eens bent of die je anders zou aanpakken? Zo ja, welke en waarom?

 [Bekijk ter inspiratie deze video met tips over het schrijven van een scenario voor een documentaire.](#)

Research en voorbereiding

Vraag je leerlingen of zij nieuwsgierig zijn naar bepaalde onderwerpen, groepen of personen. Zó nieuwsgierig dat ze er een documentaire over zouden willen maken. Met deze opdracht stellen je leerlingen alleen of in duo's een plan op voor een documentaire. Welke stappen zouden zij ondernemen vóór ze beginnen filmen? Maak dit zo concreet mogelijk.

- ⚙ Schrijf een korte inhoud van je documentaire, met de redenen waarom je dit onderwerp wil uitspitten.
- ⚙ Wie gaan ze bellen of contacteren? Ga ook echt op zoek naar nuttige en concrete (contact)informatie.
- ⚙ Schrijf je op voorhand een scenario? Hoe pak je dat aan?
- ⚙ Maak een planning: waar en wanneer ga je filmen, welk materiaal heb je nodig en welke crew neem je mee?

Je kan deze opdracht laten doorlopen over een heel semester, en ze de film ook echt laten opnemen. Je leerlingen kunnen hun plan dan opstellen met een app voor scenaristen en filmmakers, zoals [Beat](#) (iOS - gratis) of [Studiovity](#) (Android - gratis).

Filmen op locatie

De regisseurs wilden zo weinig mogelijk regisseren, en zo veel mogelijk registreren. Er stond niets op papier, ze hadden alleen hun nieuwsgierigheid en Stevo als gids. Op een maand tijd bezochten ze twintig begrafenis, vaak drie per dag. Soms werden ze om 2u 's nachts door Stevo gewekt om naar een wake te gaan, en sprongen ze allemaal meteen op een brommer. De grootste uitdaging van het filmen op die locatie, was de gruwelijke hitte, tussen 40 en 45 graden, én het stof, dat de camera's en het materiaal kon beschadigen.

 In dit fragment zie je Stevo die op een brommer door de omgeving rijdt, gefilmd met een drone.

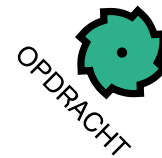

Vragen voor de leerlingen:

- # Wat denk je dat het verschil is tussen 'regisseren' en 'registreren', zoals Sofie Hanegreefs het noemt?
- # Kan je voorbeelden verzinnen waar ze wel geregisseerd hebben? (bvb. met de drone beelden) Hoe denk je dan dat ze dit aanpakken? (*zeggen wanneer ze mogen vertrekken, vragen om even terug te komen, ...*)
- # Een video, film of documentaire is nooit 100% registratie, de hand van de filmmaker blijft altijd te zien. Op welke manier blijft die zichtbaar volgens jou? (*In de montage, keuzes op de klankband, de volgorde van de scènes, de keuze uit de uren videomateriaal, enzovoort.*)
- # Heb je het gevoel dat deze documentaire een eerlijk beeld geeft van de situatie? Waarom?

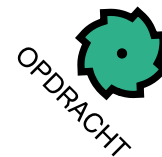

 Bekijk ter voorbereiding van de opdracht [deze video](#), die vertelt waarop je moet letten als je buiten op locatie gaat filmen.

Buiten filmen: do's en don'ts

Verdeel je klas in groepjes van vier, en laat ze met de app Kinemaster ([iOS](#) & [Android](#)) een gelijkaardige video opnemen, waarin ze de do's en don'ts van buiten filmen niet alleen uitleggen, maar ook laten zien: zo doe je het wél, en zo doe je het niet. Kunnen ze nog andere tips verzinnen dan die uit de video?

Op stap naar Ghana

Laat je leerlingen met [Google Earth](#) (web - gratis) naar het noorden van Ghana reizen. Waar ligt het? Is het ver van België? Zien je leerlingen gelijkenissen of verschillen met het Ghana uit de film? Raadpleeg het [werkvormendocument](#) voor meer.

Begrafenisrituelen wereldwijd

De begrafenisrituelen in het noorden van Ghana staan centraal in de film. Een begrafenis is een belangrijke gebeurtenis waarop de hele familie en gemeenschap samenkomt. Ze voeren speciale rituelen uit zoals een wake of een strijddans, of Stevo speelt Kologo muziek om de overleden persoon te herdenken. Ook offeren ze een geslacht dier als offer aan de overledene, of raadplegen ze een sjamaan om te weten te komen waarom de persoon is gestorven. De begrafenissen vinden allemaal plaats tijdens het begrafenis seizoen, het hete seizoen, wanneer de boeren tijd hebben om feest te vieren, en ze van de overheid lawaai mogen maken.

▶ Herbekijk [dit fragment](#), waarin een dode in een rieten mat wordt gerold, en iedereen rouwt en danst. Na het ritueel wordt de overledene naar het graf gedragen.

Gebruik de werkvorm filmfilosofie uit [dit overzicht](#) om het thema met de leerlingen uitgebreid te bespreken.

Vragen voor de leerlingen:

- # Wat vinden jullie van het idee dat er een 'begrafenis seizoen' bestaat?
- # Heb je zelf ooit al een begrafenis- of herdenkingsceremonie meegemaakt? Leek die ceremonie op de traditie in Ghana?
- # Hoe vonden jullie het om te zien dat er een overleden persoon in een mat wordt gerold en vervolgens naar zijn favoriete plekken wordt gebracht?
- # Welke specifieke begrafenisrituelen werden in de film getoond en wat is hun betekenis binnen de cultuur van deze gemeenschap in Ghana?
- # Wat is volgens jullie het voornaamste verschil tussen deze begrafenissen en de begrafenissen die wij kennen?
- # Moet een begrafenis altijd triest zijn? Waarom wel/niet?
- # Hoe denken jullie dat de begrafenisrituelen in Ghana bijdragen aan het verwerken van verdriet en het omgaan met verlies?

- ▶ Deze video's tonen bijzondere herdenkingsrituelen uit andere landen, zoals het *turning of the bones in Madagascar*, of de gemummificeerde lichamen die in Indonesië gedurende een week terug een plek in de gemeenschap krijgen. Let op, die tweede video bevat beelden die schokkend kunnen zijn. Bekijk hem vooraf zonder je leerlingen.

Rituelen presenteren

Je leerlingen gaan online op zoek naar (begrafenis)rituelen uit andere landen en maken een presentatie voor de rest van de klas. Vraag hen te focussen op waaruit die rituelen bestaan, op de tegenhangers in hun eigen cultuur, en op eventuele waardevolle elementen waar wij iets uit kunnen leren. Gebruik [Canva](#) (web - gratis) of [Google Slides](#) (web - gratis) om de presentaties te maken, en vraag om minstens één video en één infographic toe te voegen.

Begrafenisrituelen als levend erfgoed

Bij erfgoed denken we al snel aan monumenten, schilderijen en kunst, musea of archieven. Maar sinds begin 21ste eeuw gingen er wereldwijd steeds luider stemmen op om daarnaast ook het ontastbare, levende erfgoed van mensen als erfgoed te zien. Unesco, de wereldorganisatie van de Verenigde Naties die zich inzet voor cultuur, onderwijs en wetenschappen, maakte hiervoor in 2003 speciaal de Unesco Conventie voor het Borgen van het Immaterieel Cultureel Erfgoed van de Mensheid.

Begrafenisrituelen zijn een vorm van levend erfgoed van mensen. Levend erfgoed – of ook wel ‘immaterieel erfgoed’ – is de verzamelnaam voor praktijken, kennis en gebruiken die mensen al generaties lang koesteren en doorgeven. Je vindt ze overal. In feesten en rituelen, in dans en muziek, in eetculturen, in circus of carnaval. Het gaat om oude landbouwtechnieken of over de vaardigheden van vakmensen. Ze zijn van de stad en het platteland, van jong en oud. Ze weerspiegelen de levendige diversiteit van mensen, culturele praktijken en tradities in onze samenleving vandaag. En naarmate tijden veranderen, verandert dit levende erfgoed mee.

 [Deze video](#) legt duidelijk uit wat immaterieel erfgoed precies is.

Vragen voor de leerlingen:

- # Wat is immaterieel of levend erfgoed? Hoe verschilt het van materieel erfgoed?
- # Heb je zelf al deelgenomen aan iets wat levend erfgoed is? Of het zelfs al doorgegeven aan andere mensen, landen of culturen?
- # Ken je voorbeelden van immaterieel erfgoed uit je eigen cultuur of regio?
- # Is het belangrijk om immaterieel erfgoed te beschermen of behouden? Waarom wel/niet?
- # Vormt immaterieel erfgoed een deel van je identiteit? Op welke manier wel/niet?
- # Wat zijn volgens jou de uitdagingen voor het behoud van immaterieel erfgoed in de hedendaagse samenleving?

Opdracht titel?

Ook in België vind je heel veel tradities of immaterieel erfgoed. Laat je leerlingen een kijkje nemen op immaterieelerfgoed.be en de zoekfunctie gebruiken om begrafenis- en rouwrituelen te vinden die in Vlaanderen en Brussel leven.

Of duik met je leerlingen in de [Unesco-lijsten](#) voor immaterieel erfgoed, en laat hen daarin zoeken naar voorbeelden van rituelen en praktijken die gelinkt zijn aan tradities van begravenissen en rouw. De informatie die ze vinden, verwerken ze in een korte presentatie voor de klas. Gebruik daarvoor [Canva](#) (web - gratis) of [Google Slides](#) (web - gratis).

Meer weten over Unesco in Vlaanderen? Neem een kijkje op unesco-vlaanderen.be

Taboe van rouwen

Volgens Sofie Hanegreefs kan de Westerse cultuur heel wat leren uit de begrafenisrituelen in andere culturen. Veel van die rituelen zien de dood of een rouwproces niet als een taboe, maar als een moment van verbinding. Dat tonen van kwetsbaarheid en verdriet, is een behoefte die veel volwassenen, jongeren en kinderen bij ons ook hebben.

 [Herbekijk dit fragment](#) waarin Stevo zingt over het leven van de overledene en over diens kinderen en kleinkinderen.

Gebruik de werkvorm filmfilosofie uit [dit overzicht](#) om het thema met de leerlingen uitgebreid te bespreken.

Vragen voor de leerlingen:

- # Wat betekent rouw voor jou? Hoe zou je het definiëren?
- # Denk je dat er een juiste of verkeerde manier is om te rouwen? Waarom wel of niet?
- # Hoe denk je dat onze maatschappij omgaat met rouw? Vind je dat rouwen voldoende wordt besproken en geaccepteerd?
- # Heb je ooit het gevoel gehad dat je je verdriet moest verbergen? Waarom voelde je dat zo?
- # Hoe denk je dat mensen om je heen reageren als iemand in hun omgeving rouwt? Is er steun of is er ongemak?
- # Hoe kun je iemand die rouwt het beste steunen? Wat zijn enkele concrete acties die je kunt ondernemen?
- # Wat zou je willen veranderen aan hoe rouw en verdriet worden besproken en behandeld in jouw omgeving?
- # Denk je dat rouw of verdriet iets is dat je ooit helemaal kunt “overwinnen”? Waarom wel of niet?

Nieuw ritueel

Laat je leerlingen een nieuw begrafenisritueel verzinnen dat het taboe rond rouwen doorbreekt. Je kan ze laten inspireren door de [troostconcerten van vzw Reveil](#), dit [artikel](#) over troost in koffiekopjes, of door het *Dead and Alive* project van fotograaf Klaus Bo. Bekijk zijn foto's op zijn website deadandaliveproject.com.

Knutsel een doodskist of urne

Je leerlingen knutselen een kist of urne voor een geliefd persoon, versierd in een droom of hobby van die geliefde. Stel hen de vraag: 'als je een kist of urne zou kunnen ontwerpen voor een persoon die je heel graag ziet, hoe zou je die er dan laten uitzien?' Je kan ze laten knutselen uit hout of karton, op papier laten tekenen/schilderen, of digitaal laten ontwerpen in [Canva](#) (web - gratis).

Tip: Wil je het thema rouw verder verkennen? Ga zeker eens kijken bij [Missing you vzw](#), een organisatie die gespecialiseerd is in rouw bij kinderen en jongeren. Ook de site van [Klasse](#) heeft een volledige webpagina gewijd aan dit thema.

Kologomuziek

De muziek die Stevo in de film speelt, is Kologo muziek. Kologo is de naam die de Frafra (een etnische groep uit Ghana) geven aan een luit met twee snaren. Het instrument kent in West-Afrika talloze varianten met verschillende namen. Vroeger trokken Kologospelers de aandacht van de lokale bewoners om het nieuws te komen brengen. Stevo is niet alleen een geliefde begrafenistroubadour uit het noordoosten van Ghana, maar ook een bekende Kologospeler.

 Bekijk dit fragment opnieuw, waarin Stevo optreedt voor zijn fans.

Vragen voor de leerlingen:

- # Wat vind je van de muziek die Stevo speelt? Zou je zelf ook eens naar een optreden van Stevo willen gaan?
- # Hoor je een verschil tussen de liedjes van Stevo op het podium of zijn liedjes tijdens de begrafenisceremonies?
- # Welke liedjes of muziekstijlen associëren wij met rouwen en begravenissen?
- # Vind je dat alle soorten muziek moeten kunnen gespeeld worden tijdens een begrafenis?
- # Ken je nog andere plaatsen/momenten waar muziek een invloed heeft op de sfeer? Geef voorbeelden.
- # Ken je nog andere bijzondere muziekinstrumenten?
- # Lijkt Kologomuziek op bepaalde muziek, artiesten of genres die jij kent of beluistert? Welke?
- # Welke rol speelt Radio Bongo in de film?

Bijzondere muziek

Laat je leerlingen een nummer kiezen waarvan ze denken dat de anderen het niet kennen, of waarvan de stijl niet zo bekend is. Ze luisteren samen naar elkaars nummers en bespreken:

- ⊗ Welk genre is het? Kende je het al?
- ⊗ Welke sfeer of emotie roept het op? Is het gelinkt aan een bepaalde cultuur?
- ⊗ Welke instrumenten worden gebruikt?

Is de groep geïnspireerd geraakt om zelf muziek te maken? Met de app Music Maker Jam ([iOS](#) & [Android](#) - gratis) kunnen ze in groepjes een nummer maken met gebruiksvoorwerpen uit de klas.

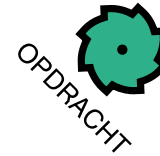
Voice-over versus interview

We horen in de film de stem van Stevo vertellen, maar toch is dit volgens de regisseur geen voice-over. Wat we horen, is dus geen vertelstem, maar vooraf opgenomen interviews met Stevo, die op de beelden gemonteerd zijn. Vaak zie je in documentaires zogenaamde 'talking heads', beelden van mensen die worden geïnterviewd. De regisseurs kozen ervoor om het anders aan te pakken om de kijker altijd midden in de actie te houden.

- ▶ [Bekijk dit fragment](#), waarin Stevo op de klankband vertelt over zijn liefde over de Kologomuziek, terwijl we hem in beeld muziek zien maken met een vriend.

- ▶ [In deze video](#) legt filmmaker Maï Calon uit wat een voice-over is, en welk effect het heeft op je film.

Interview of voice-over?

Verdeel je klas in groepjes van drie (een cameraperson, een geïnterviewde en een interviewer).

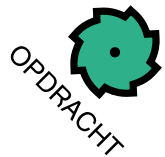
- ⚙ Laat ze een interview opnemen over de hobby van de geïnterviewde. Gebruik hiervoor bijvoorbeeld de app Vlogit ([iOS](#) & [Android](#) - gratis).
  - ⚙ Let erop dat de vragen van de interviewer uit de klankband moeten kunnen geknipt worden, en dat de antwoorden dus op zich kunnen staan.
  - ⚙ Als de vraag luidt: 'Wat is jouw hobby?', moet het antwoord dus zijn 'Mijn hobby is hiphopdansen' en niet simpelweg 'Hiphopdansen'.
  - ⚙ Laat hen ook beelden opnemen van de hobby, bijvoorbeeld een demonstratie van hiphopdansen.
  - ⚙ Vraag hen om twee video's te maken. Eén waarin ze de klank van het interview als een voice-over monteren over de dynamische beelden, en één waarin ze de beelden van het interview naast de dynamische beelden monteren.
  - ⚙ Wat is het verschil? Welke video werkt het beste? (dit zal variëren per onderwerp)
- ▶ [Deze video](#) legt uit hoe je je voorbereidt op een interview.

Montage

De regisseurs verzamelden tijdens hun reis meer dan vijftig uur beeldmateriaal. Daar een mooi verhaal van maken, doe je door te monteren. Een monteur die er niet bij was in Ghana, ging met een frisse blik aan de slag. Eerst maakten ze een lange versie, waarin meer mensen aan het woord kwamen, en niet alleen Stevo. Maar uiteindelijk kozen ze er toch voor om alleen bij Stevo te blijven. De grootste moeilijkheid was om rustmomenten in te lassen en om het geluid te mixen.

- ▶ [Deze video](#) laat zien op welke manier montage een video, film of verhaal kan beïnvloeden.
- ▶ Herbekijk klassikaal [dit fragment](#), of een van de andere fragmenten uit de [afspeellijst](#).

Video-essay monteren

Laat je leerlingen een kort video-essay maken over rituelen. Ze schrijven eerst een tekst over wat ze willen vertellen. Vervolgens gaan ze op zoek naar beeldmateriaal. Op websites zoals [Shutterstock](#), [Pexels](#) of [Artlist](#) kunnen ze gratis videomateriaal downloaden om in hun essays te verwerken. Ze kunnen hun gevonden beeldmateriaal monteren met een montage-app zoals VLLO ([iOS](#) & [Android](#) - gratis) of een programma zoals Kinemaster ([iOS](#) & [Android](#) - gratis). Met dezelfde apps kunnen ze ook hun tekst als voice-over inspreken.

- ▶ [Deze video](#) helpt je leerlingen op weg om een video-essay te maken (Engels gesproken en ondertiteld).

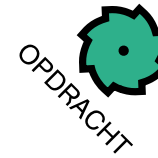
Naturalisme

De regisseurs kozen in deze documentaire voor een zo natuurlijk mogelijke aanpak. Het filmdecor is het dorre, woestijnachtige landschap van Ghana. Ze gebruikten een *handheld camera* (een camera in de hand), om zo dicht mogelijk bij de actie te blijven, probeerden zo weinig mogelijk tussenbeide te komen met regie-aanwijzingen, en kozen voor natuurlijk licht in de plaats van kunstmatige belichting.

Vragen voor de leerlingen:

- # Welk gevoel wekt dit *handheld* gevoel en natuurlijk licht op?
- # Zou de film een ander effect hebben als de regisseurs een *steadycam* (vaststaande camera) of lichteffecten hadden gebruikt?
- # Zou je dezelfde technieken gebruiken voor een fictiefilm? Past deze vorm bij elk verhaal? Bij welke wel/niet?

- ▶ [Bekijk dit fragment opnieuw](#). Het filmen met tegenlicht zorgt voor een mooi effect. De silhouetten van de personen komen duidelijk in beeld.

Spelen met licht

De film speelt met natuurlijk licht en tegenlicht, zonder in te grijpen met extra belichting. In deze opdracht experimenteren je leerlingen met de mogelijkheden van natuurlijk licht op beeld.

- ⚙ Verdeel je leerlingen in groepjes van vier, en laat ze vijf foto's maken. Eentje per persoon, en een waarop ze allemaal staan (met de zelfontspanner).
- ⚙ Vraag ze om in elke foto op een andere manier met licht een effect te creëren, zodat je bijvoorbeeld alleen een silhouet ziet, of alleen de helft van een gezicht, of juist een overbelichte look. Laat ze zelf experimenteren met licht en compositie. Achteraf kunnen ze eventueel hun foto's extra bewerken met Polarr Photo Editor ([iOS](#) & [Android](#) - gratis). Vergelijk achteraf klassikaal de verschillende effecten.

- ▶ [Deze video bevat alvast een paar tips om silhouetten te fotograferen](#).

Bibliografie

Gesprek met Sofie Hanegreefs op 14 mei 2024.

Kologo music blogspot (z.d.), *What is a kologo?*, geraadpleegd op 21 juni 2024, van kologomusic.blogspot.com/p/what-is-kologo.html

Colofon

J'E.F, Sofie Hanegreefs & Kris Pannecoucke en de Vlaamse Unesco Commissie werkten samen aan deze lesmap.

De film *Long live the dead!* van Sofie Hanegreefs & Kris Pannecoucke werd bekroond met een eervolle vermelding van de Unesco Jury op het Afrika Filmfestival in 2023. De Vlaamse Unesco Commissie wil met deze lesmap de film steunen in de verspreiding. Zo kan de bijzondere blik van de filmmakers en van de Frafra gemeenschap in Ghana laten zien hoe belangrijk muziek en rituelen kunnen zijn voor een gemeenschap, zowel in goede als in slechte tijden.